

PROJECT DEVELOPMENT GUIDELINES FOR IMPROVING THE STUDENTS EMPLOYABILITY VIA EFFICIENT CAREER COUNSELING

Prof. Nikolay Naydenov, DSc

Department of Management and Business Development,
“Angel Kanchev” University of Ruse
Phone: 082-888 279
E-mail: nnaydenov@uni-ruse.bg

Prof. Ivan Evstatiev, PhD

Career Development Centre,
“Angel Kanchev” University of Ruse
Phone: 082-888 245
E-mail: ievstatiev@uni-ruse.bg

Vanya Nikolaeva, MSc

Career Development Centre,
“Angel Kanchev” University of Ruse
Phone: 082-888 245
E-mail: vnaydenova@uni-ruse.bg

Abstract: The paper promotes a discussion on the level of career guidance and consulting of university graduates and alumni in the EU aiming to justify the development of international project for improving their employability through efficient career guidance. A deep a'pory analysis of university frames for career guidance and consulting in the EU has been developed in order to justify the territorial scope and focus of an appropriate project for implementation of EU countries innovative good practices into the activities of University career centers and Offices of the The National Employment Agency in Bulgaria. The indicative content of an adapted EU certification program for career guidance and counseling in the field of labor market services delivered by University career centers and Offices of the National Employment Agency has been further developed on the basis of this study. It has also been pointed out that greater efficiency and impact would have projects funded by Human Resources development Programs and Territorial Cooperation Programs. Promising international partners seem to be universities of the countries in the territory of the Danube Program and INTERREG Program: Romania, Greece, Turkey, Serbia and Macedonia.

Keywords: Career counselling, Students employability, International Projects.

JEL Codes: J2, J4

ВЪВЕДЕНИЕ

Основен структурен проблем на висшето образование е необходимостта да се осигури на студентите адекватна квалификация, а като краен резултат – реализация на пазара на труда. Освен за студентите, решаването на проблема е изключително важно и за управлението на висшите учебни заведения (ВУЗ), поради действието на т.нар. „рейтингова“ система за финансиране на ВУЗ (Activity Reports ..., 1015 – 2018; Naydenov, N., etc., 2014).

Важна роля за повишаване пригодността за заетост на абсолвентите и на участници в ученето през целия живот е кариерното ориентиране и консултиране в ЕС. (Association for). Извършеният в настоящата работа анализ за постиженията в ЕС показва обаче, че добрите практики по въпроса не могат да се прилагат директно, а е необходимо да се адаптират и доразвият съобразно реалните социално-икономически условия и ниво на развитие в България на системата за кариерно ориентиране и консултиране. Това определя и актуалността и целенасочеността на настоящето изследване, което е предпоставка за мултиплициране на постигнатите в ЕС иновативни резултати чрез европейски проекти съвместно с партньори от ЕС, които са носители по иновативно Know – How за кариерно ориентиране и консултиране.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Априорен анализ на университетски мрежи за кариерно ориентиране и консултиране в Европейския съюз

Въз основа на проведения анализ на резюмета, резултати и други публикувани материали за изпълнени в страните на Европейския съюз (ЕС) многостранни проекти по Програма „Erasmus” на ЕС могат да се формулират два подхода за организиране и изпълнение на дейността в създадените мрежи за информиране и обмен на добри практики между университетските офиси (центрове) за кариерно ориентиране и консултиране (КОК).

Първият подход, който условно би могъл да се нарече „регионален за Южна Европа“ е инициран и възприет за приложение от кариерни центрове и координатори по програми TEMPUS и/или ERASMUS на университети в Кипър, Гърция и Турция, и отчасти от консултантски организации по заетостта в Испания, Португалия и Италия. Подходът се реализира чрез проекти от типа на *„Магазин за кариерно ориентиране на едно гише с включен работещ линк към Институции за обучение на възрастни“*. Прави впечатление разнообразния състав на целевите групи на проектите: (1) възрастни, които са в процес на търсене на работа или искат да сменят своята настояща работа (включително тези със специални потребности); (2) ученици на възраст 15–18 години; (3) студенти; (4) консултанти; (5) възрастни; (6) ръководители на звена за консултиране по заетостта.

Като резултати от горния тип проекти за развитие на форми за кариерно ориентиране и консултиране от горния подход, характерен за региона на Южна Европа, които биха могли да насочат съдържанието на съвместни проекти за ВУЗ в България и съседни страни могат да се посочат (1) Доклад за проучването; (2) Насоки за „Кариерен магазин“ на ЕС; (3) Уеб страница на проекта; (4) Електронно ръководство с добри практики по кариерно консултиране; (5) Програма и учебен план за обучителен курс; (6) Брошура и статии; (7) Устав на европейска Асоциация за кариерно ориентиране и консултиране.

Въз основа на посочения в (7) примерен устав, редица години функционира създадена от университети от Кипър и Гърция и от отделни фондации и консултантски фирми от Италия, Белгия и Австрия „Европейска Асоциация за кариерно ориентиране и консултиране“. През последните години нея членуват също ВВУ „Н.Вапцаров“ – Варна и Военноморска академия – Констанца. Членският внос за Асоциацията е 150 Евро/год. Тя участва като юридическо лице в проекти с финансиране от ЕС. Специфичен за нея „бизнес“ е организирането на ежегодни конференции в примамливи туристически дестинации като Кипър, Португалия и Гърция със солидни такси за правоучастие. Асоциацията има своя Internet страница и издава вестник.

Вторият подход е т.нар. „Европейска иновационна „академична“ мрежа за кариерно ориентиране и консултиране“ - (NICE)), която е иницирана и доразвита също чрез проект по Еразъм от университети от страни на Западна и Централна Европа с подчертано немскоезичен характер. В тази мрежа са включени над 44 ВУЗ от 27 страни на ЕС, сред които два участника от Асоциацията на Кипър и Гърция по подход (1), няколко университета от „Дунавското“ пространство (Австрия, Словакия, Чехия, Сърбия, Румъния) и 1 от България – Икономическият университет във Варна.

Чрез устойчиво сътрудничество на партньорите, мрежата допринася за осигуряването на висококачествени услуги за кариерно ориентиране и консултиране, необходими за процесите на учене през целия живот и за подкрепа на важни стратегии на ЕС. Ударението е върху разработване на студентски учебни програми по КОК, които биха могли да се използват в страните-партньори на NICE. Резултатите от мрежата NICE 2 са:

(1) Меморандум за висше образование по Кариерно Ориентиране и Консултиране - какви разработки са необходими в тази област и как да се управляват най-ефективно.

(2) Указания за Мобилност и Мрежа за обмен на Студенти и Персонал между партньорите за повишаване на съвместното обучение между участващите институции;

(3) Online база данни за проекти и реклама на образователни дисциплини, както и иновативни подходи в обучението на персонала за кариерно ориентиране / консултиране;

(4) Подобрена версия на NICE Tuning Справочник за образователни програми в тази област с равнища на компетентност с програми за Бакалавър, Магистър и Доктор.

От Септември 2017 г. функционира и NICE фондация за осигуряване на академично образование по КОК, с 8 члена на УС от университети от Чехия, Германия, Полша, Италия, Австрия, Великобритания и Холандия.

Териториален обхват и насоченост на възможен проект за внедряване на добри практики от страни на ЕС в дейността на кариерните центрове и службите на Агенция по заетостта в България

Определящо за териториалния обхват и насочеността на проекта е, дали проектът е за отделен бенефициент или има за цел „омрежване“ на сродни по дейност организации. Съобразно очакваните изисквания на програмата-донор, най-общо казано е проект за внедряване на иновации на поне един чуждестранен партньор в проекта, който трябва да осигури самостоятелно финансови средства за своето участие в дейност или част от нея. *Участието на чуждестранен партньор може да бъде да осигури достъп до разработено от него или получено от омрежване с други негови партньори Know – How за някаква иновация, която ще се приложи в България и така ще се подобри сътрудничеството в междурегионален и транснационален аспект. Това Know – How трябва да има характер на публично такова, вече публикувано, вложено в мрежа или база от данни.*

Първи вариант – проект само за Русенския университет, може да има наименование *„Повишаване на капацитета за кариерно ориентиране и консултиране (КОК) чрез прилагане на иновативни добри практики на ЕС“*. Подобен проект е предназначен за широк кръг местни заинтересовани страни – студенти, ученици от 10 – 11 клас, местните „бизнес камари“, местна „Агенция по заетостта“, „младежки центрове“ и др. Подобен проект би бил сравнително лек за привличане на чуждестранен партньор и за изпълнение, но е донякъде „тривиален“ и с „местно значение“. При еднакви други условия има по-голяма вероятност за финансиране от порядъка на 100 хил. лв. и би бил лесен за изпълнение.

Втори вариант – проект за няколко Университета и други организации на регионален принцип „Северна България“ или за цялата страна, с един или повече чуждестранни партньори. Например с наименование: *„Повишаване ефективността на университетски центрове за „КОК“ в Дунавския регион на България чрез прилагане на иновативни добри практики на ЕС“*. Наименованието може да бъде с акцент върху „омрежването“ – например „Българска Дунавска мрежа на университетски офиси за КОК за прилагане на иновативни добри практики на ЕС“.

Важен е също въпросът за избора на *финансираща програма за проекта и на подходящия за кандидатстване инвестиционен приоритет*. Подходящ би бил приоритетът за *Устойчиво интегриране на пазара на труда на младите хора*, в частност току-що завършили средно и/или висше образование, както и тези, които не са ангажирани с трудова дейност, образование или обучение, включително младите хора, изложени на риск от социално изключване, и младите хора от маргинализирани общности.

Ако кандидат за проекта е само Русенския университет, целеви обекти са две групи:

1. Студенти от Русенския университет, които търсят услуги по кариерно ориентиране и консултиране с цел кандидатстване за първа работа;
2. Ръководители и служители на Центъра за кариерно развитие на Русенския университет, които организират и изпълняват услугите на Центъра.

Първата целева група са студенти между втората и последната (четвъртата) година на обучение. Студентите във втора-трета година търсят временна заетост, а тези от трета-четвърта година – обикновено постоянна заетост. Тази втора под-група студенти е основната за Центъра за кариерно развитие, тъй-като заетостта им след Университета е обект на специално внимание поради т.нар. рейтингова оценка за заетост на кадрите.

Въпреки безспорните успехи на партньорството с работодатели и поддържане на бази данни за техните потребности от кадри и за заинтересовани от работни места студенти и абсолвенти, *основен проблем е ниският капацитет на взаимодействие „Кариерен*

консултант – студент“ при предоставяне на консултантска услуга и подготовка на студента за бизнес интервю. Основна причина за това е **липсата на структурирано ръководство за кариерно консултиране с елементи на самообучение и самооценка** по основни елементи като: попълване на CV, мотивационно писмо, интерактивни сценарии при бизнес-интервю, изисквания на психотренинга и др.

Резултатите от подобен проект ще се ползват от средно 300 – 350 студента на година чрез предоставяне на разработените по проекта продукти. Преки бенефициенти се предвижда да бъдат 30 студента от последна година в Университета, както и група от 5 служители от Центъра и преподаватели от факултети на Университета, които могат да се обучат за използване на евентуално разработено в проекта „*Ръководство за кариерно ориентиране и консултиране*“, както и по тестване на знанията посредством „*Приложен софтуер за кариерно ориентиране и консултиране на студенти*“.

Поради изискването от финансиращите програми за иновативни практики на проекта, е възможно в подобен проект да бъдат доразвити съвместно резултати от ЕС за кариерно ориентиране и консултиране на студенти, например от Флотска академия – Констанца (POSTDRU/161/2.1/G/140706). Формулираният по-горе проблем за капацитета и качеството на взаимодействие „кариерен консултант – студент“ може да се реши чрез разработване на структурирано ръководство за консултанти и студенти и на приложен софтуер (платформа) за консултиране, на основата на научния метод „Сервизен план“. По същество това е комбинирана иновация от „нов /усъвършенстван подход на консултиране – нова организация на консултиране“. Прилагането на иновацията ще позволи да се увеличи броят на обхванатите от кариерно ориентиране и консултиране студенти в Русенския университет, което ще допринесе за тяхното устойчиво интегриране на пазара на труда.

Индикативно съдържание на сертификатна програма за кариерно ориентиране и консултиране на персонала на университетски кариерни центрове и специалисти на Агенция по заетостта

От изложения анализ в раздел (2) по-горе се налага изводът, че подходящ за прилагане в условията на България би бил един смесен подход на отчасти приложение на „регионален за Южна Европа подход“ с целево внедряване на готови продукти на мрежата NICE 2, разработени в отделни университети от тази мрежа. В тази връзка е проучена и изследвана за практическо внедряване в България комплексна сертификатна програма за кариерно ориентиране и развитие на човешките ресурси в образованието, пазара на труда и развитието на човешките ресурси, разработена в проект в рамките на NICE (Prelovsky, I., & Gressnerova, L., 2011). Тази програма е адаптирана и подготвена от нас специално в направление „услуги за пазара на труда“ за използване в условията на университетски кариерни центрове, а така също и от специалисти в Агенция по заетостта – Таблица 1.

Програмата е подходяща за магистърски курс с дисциплини, осигуряващи общо 30 ECTS по 28 часа всеки, т.е. с общо хорариум 840 часа редовно обучение в течение на 105 дни. Тя е подходяща за организиране и като дистанционно обучение с присъствие 35 дни.

Таблица 1. Сертификатна програма за кариерно ориентиране и консултиране от университетски кариерни центрове и специалисти в агенцията по заетостта

ОСНОВНИ МОДУЛИ (ОМ): Задължителни 6 модула x 2 ECTS

ОМ 1. Въведение в кариерното ориентиране, развитие на човешките ресурси и програмно управление

ОМ 2. Информационен мениджмънт (знания за професии, компетенции и системи за класификация; информационен маркетинг)

ОМ 3. Трудови правоотношения и трудово законодателство (международно, европейско, национално и регионално, законодателство за труда, мобилността и кариерното ориентиране)

ОМ 4. Кариерно ориентиране и интеркултурно кариерно консултиране в ЕС

ОМ 5. Теории за кариерно консултиране и психологически аспекти при избора на кариера и кариерно развитие

ОМ 6. Информационни и комуникационни технологии и приложения за кариерно ориентиране и разработване на организация за кариерно ориентиране

МОДУЛИ ПО УСЛУГИ ЗА ЗАЕТОСТ (МУЗ): Обществени служби по заетостта
Задължителни: 4 модула x 3 ECTS; Избираеми: 2 модула x 3 ECTS

МУЗ 1. Обществените служби по заетостта (теории и методи за заетостта; коучинг и стратегии при търсене на работа; ИКТ в търсенето на работа; трудово банкиране и социални медии)

МУЗ 2. Тренинг Европейско кариерно ориентиране (практическо обучение)

МУЗ 3. Европейски и международни програми и проекти за подкрепа на инициативи по заетостта (разработване на програми)

МУЗ 4. Управление на пазара на труда (статистики за пазара на труда и икономическа оценка - регионални, национални, международни; европейска стратегия за заетост; политика по заетостта на регионално и национално равнище)

МУЗ 5. Финансова подкрепа на инициативи по заетостта (финансова подкрепа за активно търсене; финансова подкрепа за усвояване на компетенции)

МУЗ 6. Консултиране и съвети за работодатели (консултиране за допълнително обучение на персонала - „квалификационно консултиране“)

МУЗ 7. Подкрепа за заетост на специални целеви групи (консултиране на малцинствени групи; регионални мрежи за насърчаване интеграцията на пазара на труда; допълнителни възможности за обучение; програми за финансова подкрепа; програми в службите по заетостта и учене през целия живот).

МУЗ 8. Подкрепа за предприемачество (програми на национално и европейско ниво; финансова и логистична подкрепа)

МУЗ 9. Управление на промяната в Обществени служби по заетостта (специфични характеристики на Обществените служби по заетостта; планиране на по-нататъшни обучителни дейности; насърчаване на международната мобилност за обмен на персонал в ЕС; предотвратяване на синдрома за „прегаряне“)

Сертификатната програма, адаптирана за нуждите на подобен проект съдържа две групи обучителни модули – 6 задължителни модули и 9 модули за услуги за заетост. Като развитие е изследвана осигуреността на Русенски университет с преподаватели за осигуряване на обучението. Обещаващ за практическата реализация на сертификатната програма в бъдещ проект по проблема е фактът, че от общо 12 задължителни и избираеми модули в курса, има подготвени преподаватели за 5 основни модули (от необходими 6) и за 4 задължителни или избираеми модули от общо 9 модули за услуги по заетостта. Това показва, че при осигуряване на проектно финансиране за първия или втория вариант, изложени в раздел (2) по-горе, би могло да се осъществи и обучение на представители от втората целева група от университетски кариерни центрове и от регионалните служби на Агенция по заетостта в България. При вариант за международен проект, би могло с успех да се привлекат като преподаватели и квалифицирани кадри от съседна Румъния и от някои страни на Централна Европа, участващи във Фондация NICE.

ИЗВОДИ

Идентифицирането на идеи и формулирането на конкретни проекти за подобряване на пригодността на студенти и завършили образованието си кадри чрез ефикасно кариерно ориентиране и консултиране е особено подходящо за прилагането на добри практики от ЕС в тази перспективна предметна област. При това, с по-голяма ефективност и импакт за развитието на кадрите от университетските кариерни центрове и на специалистите на Агенция по заетостта в България би имало да се търси проектно финансиране от програмите по развитие на човешките ресурси и програмите за териториално сътрудничество. Като перспективни международни партньори се очертават страните от територията на Програма „Дунав“ и на Програма Interreg с Румъния, Гърция, Турция, Сърбия и Македония.

REFERENCES

Activity Reports of the Career Development Centre of the University of Ruse Angel Kanchev. Years 2015 – 2018, www.uni-ruse.bg, (*Оригинално заглавие: Отчети за дейността на Център за кариерно развитие на Русенски университет „Ангел Кънчев“, 2015 – 2018, www.uni-ruse.bg*,

European Association for Career Guidance, www.career-eu.info, www.career-eu-shop.eu

CAREER - EUshop: One-Stop-Service-Career-Guidance-Shop for Europe. Project 141835-LLP-1-2008-CY-GRUNDTVIG-GMP.

NICE. Network for Innovation in Career Counselling & Guidance in Europe. Final Report NICE 1 Project (2012), 155976-LLP-2009-1-DE-ERASMUS-ENWA, www.nice-network.eu

Naydenov, N., etc. M. (2014). Students in Enterprise. A Model for Encreasing of Employability of Students of Business Faculties through Participation in Partnership „University – Enterprise“, Ruse, Publishing House “Primax – Ruse”, Bulgaria. ISBN 978-954-8676-96-3, 36 p. (*Оригинално заглавие: Студенти в предприятието. Модел за повишаване на пригодността за заетост на студенти от бизнес факултети чрез сътрудничество „Университет – предприятие“. 36 с.*)

Prelovsky, I., Gressnerova, L., Career guidance in the European Context – new knowledge, skills and competences for career counsellors. International Conference on Employability of Graduates & Higher Education Management Systems. Vienna, 22 – 23 September 2011.